

Det tredje universitet

Fra de glade tressere til de flade tiere

1

Tønnes Bekker-Nielsen

Historien om det syddanske universitet begynder på Odense Rådhus i vinteren 1958-59. Eftersom handlingen foregår i H.C. Andersens fødeby, vil læseren måske forvente en beretning om store lidelser og dybe ydmygelser, men faktisk gik oprettelsen af det fynske universitet hurtigt og forholdsvis smertefrit. Universitetet i Odense sprang ud af sit svaneæg og indtog sin plads ved siden af København og Aarhus. At Odense Universitet senere i livet blev kanøflet af de store er en anden sag, men dog aldrig i samme omfang som de yngre søskende i Roskilde og Aalborg. De var jo også langt mere aparte.

Tanken om et universitet i Odense opstod omkring midten af 1950'erne og antog mere konkret form i januar 1959, da en delegation med borgmester Holger Larsen i spidsen drog til København for at præsentere idéen om et odenseansk universitet. Deres forslag fik en venlig, men afvisende modtagelse hos undervisningsminister Jørgen Jørgensen: kapaciteten i København og Aarhus var fuldt tilstrækkelig, og der var ikke noget aktuelt behov for et tredje universitet.¹

Så let lod fynboerne sig dog ikke slå ud. Hjemkommet til Odense etablerede man en arbejdsgruppe, der blev kendt som "Fakultetsudvalget" eller "Initiativudvalget angaaende universitet i Odense"² og agiterede ihærdigt for et universitet – eller i det mindste en lægeuddannelse – i byen. Dermed holdt man fokus på Odense som en mulig placering, når tiden engang skulle blive moden til at oprette det tredje danske universitet.

Den tid kom hurtigere, end udvalgets mest optimistiske medlemmer kunne have ventet. Allerede i begyndelsen af 1962 stod det klart, at – ganske modsat ministerens vurdering tre år tidligere – de eksisterende universiteter slet ikke kunne håndtere det stigende antal studenter. Faktisk fordobledes studentertilgangen fra 1959 til 1962. De bagvedliggende årsager var dels økonomiske – den igangværende omstilling af økonomien fra landbrug til byerhverv, dels demografiske – de store fødselsårsgange fra årene under og lige efter krigen (de, der senere blev kendt som 68'erne) og

Det fuldt udbyggede Odense Teknikum i 1970. Odense Universitet boede i den bagerste blok mod Hinderupgaard. De fire gule bygninger midt i billedet er H.C. Ørsted Kollegiet, og bag dette skimtes de første dele af universitetets såkaldte barakker. Bagved til højre for det store skovstykke midt i billedet fik Odense Universitet sin blivende plads på Campusvej.

Tønnes Bekker-Nielsen

INITIATIVUDVALGET ANGAAENDE
UNIVERSITET I ODENSE

Odense, den 16. juni 1960.

Til orientering inden fakultetsudvalgets møde

den 20. juni 1960 kl. 19³⁰

fremsendes hoslagt

- 1) Referat af lægemøde 2. maj 1960
- 2) Aftekrift af avisreferat af professor Husfeldts udtalelser
den 24/3 1960
- 3) Statistik udarbejdet af rektor Dinesen.

Til formand : biblioteksudvalget er udpeget ingeniør
Jørgen Christensen.

Hj. Ringberg.

Initiativudvalget angående universitetet i Odense blev stiftet i 1959 og agiterede flittigt for at få et universitet til byen. Det kom til at gå hurtigere, end udvalget havde forestillet sig.

dels sociologiske – en voksende middelklasse, der ønskede en akademisk uddannelse til sine børn.

Mens Odense Kommune havde talt for døde øren i Undervisningsministeriet, mødte man større interesse hos landbrugsminister Karl Skytte, under hvem Landbohøjskolen sorterede. Som de øvrige uddannelsesinstitutioner døjede Landbohøjskolen med kapacitetsproblemer, der ville kræve en omfattende og kostbar udbygning på dens indeklemte matrikel i hovedstaden. Nu kom Odense Kommunes repræsentanter med et godt tilbud: ministeriet kunne overtage kommunens forkøbsret til Hollufgård, 300 hektar af Fyns bedste landbrugsjord. Det har formentlig ikke skadet sagen, at landbrugsministeren var fynbo. I hvert fald ændredes planerne for Landbohøjskolen således, at der parallelt med en udvidelse af skolen på Frederiksberg skulle

etableres en uddannelse for veterinærer (dyrlæger) i Odense.³ Hermed tegnede der sig perspektiver for en synergi mellem dyrlægeuddannelsen og en fremtidig lægeuddannelse i Odense. Lige inden sommerferien 1962 godkendte Folketinget énstemmigt oprettelsen af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense. Reelt var det dermed – som SFs Morten Lange sagde ligeud under tingets forhandlinger⁴ – besluttet at lægge et universitet i Odense.

Hele forløbet fra tanke til handling gik altså hurtigt. Nogle syntes, at det var gået lidt for hurtigt. Disse kritikere fandt man navnlig i andre byer, der gerne ville have været i betragtning som Danmarks tredje universitetsby. For at komme kritikken i møde og sløre indtrykket af et *fait accompli* nedsatte ministeren efterfølgende et Planlægningsudvalg, forløberen for det senere Planlægningsråd for de højere uddannelser. Den historie er allerede fortalt andetsteds⁵ og skal ikke gentages her; vi kan nøjes med at konstatere, at udvalgets overvejelser ikke rokkede ved valget af Odense, og at undervisningsministeren i foråret 1964 fik Folketingets godkendelse af et universitet – og ikke længere blot et lægevidenskabeligt fakultet – i Odense.⁶

Fra idé til bygning

En anden del af historien om det fynske universitets hurtige fødsel er den, at de fysiske rammer – administration, undervisningslokaler, bibliotek – kom på plads meget hurtigt, da først beslutningen var truffet. I slutningen af 1964 ansattes en universitetsadministrator, Bengt Bengtson, og i begyndelsen af 1965 en overbibliotekar, Torkil Olsen.

Opgaven, som Bengtson og Olsen hver især stod overfor, kan sammenfattes således: find et hus og fyld det med indhold. Torkil Olsen erhvervede en nedlagt skjortefabrik i Islandsgade og begyndte målrettet at opkøbe ældre bogsamlinger, således at det nye bibliotek kunne blive et ”klassisk” universitetsbibliotek. Den videre historie kan læses i kapitel 8.

Bengt Bengtson fik kontor på Odense Rådhus, som frem til sommeren 1966 var Odense Universitets postadresse.⁷ Efter at have vurderet og forkastet forskellige muligheder nåede Bengtson og stadsarkitekten frem til et lejemål i Odense Teknikums nybyggeri på Niels Bohrs Allé som den bedste løsning. Teknikum var allerede i gang med at opføre fire blokke med undervisningslokaler og laboratorier, kaldet blok A-D; ved at tilføje en femte blok E kunne universitetet rykke ind i splinternye lokaler, som passede bedre til dets behov end auktionshaller, og hvad der ellers havde været på tale som midlertidige løsninger.⁸ Desuden kunne universitetets studenter og lærere benytte Teknikums festsal, kantine og øvrige faciliteter.

Pressen fulgte levende med i opbygningen af universitetet og i hovedpersonernes arbejde. Fyns Tidende havde den ferieklare administrator Bengt Bengtson på forsiden den 19. juli 1966.

Universitetsadministrator Bengt Bengtson mindede om en glad student efter vel overstaaet eksamen, da han sprang paa cyklen foran den midlertidige universitetsbygning paa Hjallesøvej for at spurte hjem til familien og de pakkede feriekufferter i Læssøegade.

Bengtson har et stort og veludført arbejde bag sig, og nu skal der samles friske kræfter til den hektiske slutspurt inden universitetets start i september. I øvrigt faar vi Bengtson at se paa TV-skærmen i denne maaned. I Flemming Madsens sommer TV-magasin den 31. dukker han op for at fortælle om universitetsbyggeriet og deltage i en diskussion.

De kliniske institutter fik egne bygninger på J.B. Winsløvs Vej i årene 1970-75. Bagerst til højre: Institut for Medicinsk Mikrobiologi, Hygiejnisk Institut og Statens Seruminstitut, i midten institutterne for retsmedicin, socialmedicin og arvepatologi og i forgrunden til højre Patologisk Institut.

Indretningsmæssigt var blok E ideel til universitetsformål, men den var lille og rummede kun cirka 5.000 etagekvadratmeter. Til sammenligning skønnede ministeriet, at der fem år efter universitetets start ville være brug for ca. 50.000 kvadratmeter ligelig fordelt mellem universitets- og landbohøjskolefagene, dette endda uden at medregne biblioteket. I 1980 forventede man et samlet arealbehov på 183.000 m².⁹ Der måtte findes en blivende løsning, og det kunne ikke gå hurtigt nok. I marts 1966 blev der udskrevet en arkitektkonkurrence om "uddannelsescentret i Odense". Der indkom 42 forslag, og vinderprojektet blev Knud Holschers campusbyggeri i beton, glas og rustent stål (se kapitel 2). Virkeliggørelsen af arkitektens vision blev en lang og vanskelig

proces, og det skulle vare otte år, inden den første byggefase på Campusvej var klar til indflytning.

I mellemtiden skød bygninger op andre steder. De kliniske institutter fik egne lokaler ved sygehuset på Søndre Boulevard, hvor Patologisk Instituts bygning som den første stod færdig i 1970. Som aflastning for blok E blev der opført et pavillonbyggeri ved Niels Bohrs Allé. Den første pavillon – benævnt blok M, men bedre kendt som ”barakken” – blev opført i 1968. Efterhånden som universitetet voksede og byggeriet på Campusvej trak ud, bredte barakbyen sig østover og nåede få år senere et areal på 20.000 m². Mange af halvfyrdsernes studerende og ansatte husker barakbyggeriet som det ”egentlige” Odense Universitet, og det var ikke alle, der oplevede flytningen fra barakkernes lyse lokaler til de noget mørkere omgivelser på Campusvej som nogen forbedring.

Sideløbende med lokaleproblemerne pressede spørgsmålet om boliger til de studerende sig på. I 1968 kunne man indvie H.C. Ørsted Kollegiet med plads til 560 studerende. Værelserne var små, til gengæld lå HCØ, som kollegiet hed i daglig tale, centralt placeret med blok E og studenterhuset på Hinderupgård til den ene side og med universitetets barakker til den anden side.

Professorernes indtog

Bengtson og hans medarbejdere havde på rekordtid fundet husly til det nye universitet. Andre skulle sørge for at fylde huset med medarbejdere, men den proces gik ikke helt så hurtigt. Odense Universitet opslug 14 professorater og modtog i alt knap 50 ansøgninger.¹⁰ Til hver stilling blev der nedsat et tremands bedømmelsesudvalg af professorer fra København og Aarhus. Bedømmelserne trak imidlertid ud, mens pressen ventede utålmodigt på navnene. Den 22. januar 1966 skrev *Fyns Tidende* på sin spiseseddel, at ”Odense universitet kommer næppe i gang til september”, mens *Berlingske Aftenavis* bragte en lang og sønderlemmende artikel under overskriften ”Sløseri med Odense Universitet”. Aftenberlingerens skribent angreb ikke kun de langsommelige professorudnævnelser, men også at staten af uforklarlige grunde endnu ikke havde købt alle de nødvendige arealer, hvad der var en forudsætning for at komme videre med den planlagte arkitektkonkurrence. På et offentligt møde i Odense Kongreshus nogle dage senere beroligede Bengt Bengtson dog de tilstedeværende og lovede at ”gøre det umulige og starte undervisningen til efteråret”.¹¹

Ved åbningsfesten i Teknikums Festsal den 15. september 1966 fulgte rektor Mogens Brøndsted traditionen fra Københavns Universitet med det akademiske håndtryk til de nye studerende. I baggrunden Odense Byorkester.

Bengtsons løfte stod til troende, for på den sidste dag i august 1966 indtog de første studerende blok E. Den 15. september fandt universitetets officielle indvielse sted med deltagelse af kongefamilien, rektorerne fra de "gamle" universiteter, undervisningsminister K.B. Andersen og talrige lokale honoratiores. Borgmester Holger Larsen overrakte byens gave, en rektorkæde med universitetets segl, og rektor Mogens Brøndsted, der selv havde designet seglet, udlagde dets symbolik for de forsamlede gæster. Rundt om et stiliseret æbletræ stod den latinske tekst *fructus increscit opera novo in agro*, "ved arbejde vokser frugten frem på den nye mark"; et passende motto for det nye universitet, der skulle skyde op af den fynske muld.¹² For ydermere at understrege tilknytningen til den hjemlige jord dannede forbogstaverne i mottoet tilsammen ordet *FIONIA*, det latinske navn for

Rektorkæden med universitetets segl og Odenses franske lilje var en gave fra Odense by og blev udfærdiget af guldsmed C. Antonsen.

Fyn. Da Odense Universitet sidenhen blev til Syddansk Universitet, måtte man opgive mottoet, men man beholdt æbletræet.

Det første professorkorps i Odense var domineret af mænd (11 ud af 12) og af kandidater fra Københavns Universitet (10 ud af 12). Udlændinge var der ingen af, men i de følgende år ansatte det naturvidenskabeligt-lægevidenskabelige fakultet en svensker og en inder. De fleste af de nye professorer valgte at flytte til Fyn med deres familier, men enkelte blev boende i Aarhus, København eller Lund, hvad der et par år senere fremkaldte en ophedet avisdebat om Odenses såkaldte ”lyntogsprofessorer”.

Forhistorien var følgende: efter et møde i København forlangte en Odense-professor med bolig i hovedstadsområdet at få udbetalt rejsedækkelse på linje med de kolleger, der var kommet rejsende med toget fra Odense. Det krav ville universitetet ikke gå ind på, og sagen blev sendt videre til afgørelse i ministeriet. Venlige mennesker sørgede for at lække historien til

Pressens interesse for det nye universitet omfattede også ugepressen. Billed-Bladet omtalte i maj 1966 et møde mellem ti af de 12 (og ikke 14!) nyansatte professorer i rektor Mogens Brøndsteds have. Paul Erik Plesner (biokemi) og Kristine Heltberg (slavisk) var fraværende.

øens store borgerlige søndagsavis, hvor man den 30. november 1969 kunne læse at "tre år efter indvielsen af Odense Universitet har 25 procent af universitetslærerne ikke fast bopæl på Fyn".¹³ Den øvrige presse, fra *Ekstra Bladet* til *Roskilde Tidende*, kastede sig begærligt over historien – og over professorerne, hvoraf et par stykker gik til modangreb med klager over dårlige arbejdsbetingelser, manglende biblioteksfaciliteter mv. i Odense. De fik støtte fra tidligere studenterrådsformand Jørgen Bang, som udtalte til *B.T.*, at "vi har et mægtig dårligt miljø på universitetet, og det er noget, som både lærere og studenter lider under".¹⁴

Historien var ved at udvikle sig til en rigtig møgsag for universitetet, men ved en offentlig høring på rådhuset den 13. december udtalte den nytillflyttede historieprofessor Tage Kaarsted, at professorerne skulle "simpelt hen glide ind i det almindelige liv og drikke Albani-øl, og ryge Tørring-cigarer".¹⁵ Det var klar tale, som man kunne forstå i lokalsamfundet, og snart ebbede diskussionen om "lyntogsprofessorerne" ud.¹⁶

Lyntogsdebatten skyggede for et meget alvorligere problem: at Odense Universitet havde svært ved at tiltrække kvalificerede ansøgere. Mens man til de humanistiske professorater havde flere ansøgere at vælge imellem, var der i to tilfælde kun en enkelt ansøger til et opslået lægevidenskabeligt pro-

fessorat¹⁷ og i syv tilfælde ingen kvalificerede ansøgere overhovedet.¹⁸ Problemerne gentog sig, da man i 1970'erne påbegyndte opbygningen af de samfundsvidenskabelige uddannelser¹⁹ og igen i første halvdel af 1980'erne.²⁰ Rektor Brøndsted afviste da også et lovfæstet bopælskrav, som kunne indebære, at universitetet skulle forbigå kvalificerede udenøs ansøgere til fordel for mindre kvalificerede fynboer. Han understregede på den anden side det ønskelige i "at vore lærere bor i rimelig afstand fra universitetet".²¹ Det blev ved dette kompromis, og gennem nogle år skrev man ved opslag af faste lærerstillinger, at ansøgerne "forventedes at finde bopæl på Fyn".²²

Professorernes udtog: Styrelsesloven 1970

De europæiske universiteters styreform kan føre sine rødder tilbage til middelalderens klostre, hvor medlemmerne inden for deres kreds valgte en leder, som ikke var underlagt den lokale biskops myndighed, men refererede direkte til Rom. Omsat til 1960'ernes Danmark betød det, at universitetets professorer af deres midte valgte en rektor, der refererede direkte til kongen, hvilket i praksis ville sige Undervisningsministeriet.

Indadtil i systemet var hver professor leder for sit fagområde og for en personalegruppe på typisk ti til tredive ansatte: kontorphonale, forskningsteknikere, undervisningsassistenter samt yngre universitetslærere med den fornemt klingende titel *amanuensis*, latin for "håndlanger". Mange af disse havde professoren selv i sin tid ansat eller mulighed for engang i fremtiden at afskedige, og derudover afhang en amanuensis' fremtidschancer ved universitetet i høj grad af professorens velvilje. På den baggrund er det ikke overraskende, hvis nogle afdelinger udviklede sig til kongedømmer under professorens mere eller mindre oplyste enevælde. Dette var dog ikke en nødvendig følge af styreformen, men afhang af den enkelte professors holdninger og personlighed. Nogle professorer anlagde en inkluderende stil, hvor afdelingens øvrige personale og de studerende blev inddraget i beslutningerne, mens andre fastholdt den autokratiske ledelsesform – også efter at Styrelsesloven af 1970 formelt havde frataget dem ledelsesretten.

Inspireret af studenteroprørene i Paris og Berlin greb studenterne ved Københavns Universitet til aktioner i 1968 og igen i 1969, hvor de kortvarigt besatte rektorkontoret. Studenteroprøret blev i foråret 1969 efterfulgt af et "amanuensisoprør", hvor gruppen af universitetslærere uden profestitel gik i strejke på kravet om medbestemmelse. Året efter præsenterede undervisningsministeren et lovforslag, som indebar en vidtgående omorganisering af universiteternes styrelse.

Styrelsesloven af 1970 sikrede de studerendes repræsentanter stemmeret i både konsistorium, fakultetsråd og institutråd, men allerede fra 1967 havde Odense Universitet indført studenterobservatører i konsistorium og studienævn.

Selv om Styrelsesloven af 1970 imødekom de fleste af studenternes og amanuensernes ønsker, lå dens grundlæggende principper, som Bengt Bengtson gjorde opmærksom på i sin debatbog *De kan styres, universiteterne* (1972), i forlængelse af tidens generelle tanker om "demokrati på arbejdspladsen" og nye, mere inkluderende ledelsesformer.²³ Man skal derfor ikke se loven alene som et resultat af amanuensernes og studenternes pression, endsiges som en panikreaktion fra politikernes side.²⁴ Faktisk kan de københavnske studenter aktivisme have skadet deres sag, for under behandlingen af lovudkastet gled Studenterrådet, der var tiltænkt rollen som studenternes officielle repræsentant, ud af lovteksten til fordel for en bestemmelse om, at

studentmedlemmerne af de styrende organer skulle udpeges ved forholdstalsvalg.²⁵ Denne ændring fik senere en vis betydning i Odense (se kapitel 3). I øvrigt var Styrelsesloven ikke mere kontroversiel, end at den efter en treårig forsøgsperiode blev udstrakt til at gælde for samtlige højere læreanstalter.

Med den nye Styrelseslov af 1970 fik de studerendes repræsentanter stemmeret i universitetets styrende organer. I forsamlinger, der tog sig af administrative spørgsmål – konsistorium, fakultetsråd og institutråd – var studenterne sikret 1/3 af pladserne, mens lærerne havde 2/3. I studienævnene var der lige mange lærere og studerende.

I Odense havde man for så vidt været forud for Styrelsesloven, idét der allerede i Regulativet for Odense Universitet af 1967 var et vist element af studenterdeltagelse, fx studenterobservatører i konsistorium og paritetiske studienævn, som dog ikke havde selvstændig beslutningskompetence.²⁶ Overgangen fra den gamle ordning til den nye foregik da også i god ro og orden, om end med personudskiftninger på ledende poster. Således fratrådte Mogens Brøndsted efter eget ønske som rektor og afløstes af den hidtidige prorektor Franz Bierring.²⁷

Studenterråd og studenterpolitik

Som ved de øvrige universiteter fandtes der i Odense et studenterråd. Rådet tilbød blandt andet fotokopiering, kompendier til undervisningen, billige togbilletter og boligformidling, og indtil 1970 var det også De Studerendes Råd (DSR), der udpegede studenterobservatørerne i konsistorium. Fra 1973 udgav DSR *Dagsedlen*, universitetets nok mest læste publikation overhovedet. Her kunne man finde mødeindkaldelser til fagrådene, politiske opråb og diverse servicemeddelelser i skønsom blanding. På en enkelt dag i februar 1975 indeholdt *Dagsedlen* fem mødeindkaldelser, to fremlysninger af hittegods, et stillingsopslag, et opråb til fordel for Mellemfolkeligt Samvirke samt reklame for følgende arrangementer: ”Boksning og styrketræning”, ”Jesus Kristus – også din herre!” og ”Forskningens og de videregående uddannelsers underlæggelse under kapitalen”.²⁸

I årene efter 1968 skete der en radikaliserings og venstredrejning af studenterbevægelsen. Der kan peges på mange årsager: afsmitning fra studenteroprørene i Tyskland og Frankrig, marxismens fremmarch på universiteterne, USAs moralske fallit i Vietnam, modstand mod Danmarks indtræden i EF, 68-generationens afvisning af forældrenes materialistiske livsstil – alt sammen kombineret med unge menneskers naturlige ønske om at forandre verden til noget bedre.²⁹

Dagsedlen udgjorde fra 1971 til 2013 universitetets daglige interne nyhedsstrøm og omfattede både mødeindkaldelser, opslag og efterlysninger. Fra 2013 blev den trykte seddel afløst af en app.

	DAG SED LEN	Nr. 47 Tirsdag den 15. april 1975 Redaktion: De Studerendes Råds forretningsudvalg
---	------------------------------	---

Der indkaldes til MØDE I FÆLLESRADET I DAG TIRSDAG den 15/4 kl. 14.15 i lokale 308.

Dagsorden: 1. Formalia
2. Meddelelser
3. Referat fra DSF's kongres
4. Valg af økonomisekretær og organisationssekretær
5. Diskussion om lønnet FU
6. Fremlæggelse af regnskab
7. Evt.

FU/jv

I aften klokken 18.30 INDEKALDELSE TIL KOORDINATIONSUDVALGSMØDE I LOKALE 322 (overfor 308).

Alle fagråd skal være repræsenteret og alle interesserede skal møde op.

DSR/FU

Internationalt udvalgsmøde i dag tirsdag 15/4 kl. 13.15 præcis.

Dagsorden: 1. Formalia
2. Meddelelser
3. De studerende og den antiimperialistiske kamp
4. Våbenkøbene
5. Vietnam-aktionen
6. Orientering om Chile-Allende komiteerne
7. Evt.

HADERSLEV KATEDRALSKOLES STUDENTER-LEGATER
KAN SØGES AF ELEVER, DER ER UDGÅET FRA HADERSLEV KATEDRALSKOLE.
ANSØGNINGSBLANKETTER, SOM UDLEVERES PÅ LÆREANSTALTENS KONTOR, BEDES
FREMSENDT TIL UNDERTEGNEDE REKTOR SENEST DEN 1. MAJ D.Å.

EIGIL LASSEN, REKTOR

Den, der skammeligt har bortfjernet forretningsudvalgets nøgle til Ernas kontor skal omgående levere den tilbage.
Nøglen kan afleveres til Erna.

FU/jv

De, der håbede at forandre universitetet, opdagede snart, at studenternes medindflydelse havde sine grænser. De første år under Styrelsesloven af 1970 besatte studenterne tre pladser ud af ni i konsistorium. Ved lovrevisionen 1973 kom det teknisk-administrative personale (TAP) ind i konsistorium og fik seks pladser, studenterne seks pladser og lærerne tolv. Lærernes andel blev altså for så vidt beskåret, men kun de allermest naive studentpolitikere kunne forestille sig en arbejder-og-studerer-alliance med TAP'ernes repræsentanter. I fagråd (fakultetsråd) var styrkeforholdet det samme. Oplevelsen af at være i kronisk mindretal ledte til tider over i en offerrolle, hvor den lydhørhed, studenterne mødte hos en del af lærergruppen, med rette eller urette oplevedes som "repressiv tolerance".

Omkring midten af 1970'erne kunne *Dagsedlen* flere gange hvert semester bringe frustrerede beretninger om, hvorledes Studenterrådets forslag var blevet bremset af "reaktionære" lærermedlemmer i konsistorium eller et af de tre fakultetsråd. Til sammenligning hørte man kun sjældent tilsvarende klagesange fra universitetets mere end tyve studienævn, og i de bevarede studienævnsreferater leder man også forgæves efter den klassekampsretorik, man kender fra *Dagsedlen*. Alligevel var det politiske aspekt sjældent helt fraværende. Fx diskuterede studienævnet for historie over adskillige møder i foråret 1976, hvorvidt cand.phil. Knud Knudsen, Aarhus, skulle tildeles eksamensret i tværfaget "Arbejderbevægelsens historie". Da sagen kom til afstemning, stemte de tre studenterrepræsentanter for, mens de tre lærere stemte imod. De politiske uenigheder var dog ikke større, end at man på samme møde kunne enes om at godkende fagene "Kursus i imperialismeteorien", "Kvindearbejdet siden 1945" samt "Kapitallogik og videnskabsteori".³⁰

Som følge af Studenterrådets venstredrejning følte nogle studerende af borgerlig observans, at der ikke længere var plads til deres synspunkter i DSR. I 1972 benyttede en gruppe "moderate studenter" første gang muligheden for at opstille deres egen liste til konsistorium uden om Studenterrådet. Studenterrådet reagerede skarpt på denne "usolidariske" handling, som svækkede rådets forhandlingsposition over for "magthaverne" (dvs. lærere, rektorat og ministerium). Fra de borgerlige studerendes side fremførte man, at DSR ikke havde forhandlingsmonopol på studenternes vegne, og at rådet ved at optræde som en politisk organisation havde mistet sin legitimitet som studenternes fælles talerør.

Ligesom flere andre af 1970'ernes ideologiske kampe endte konflikten mellem marxisterne i DSR og de borgerlige studerende uden vindere. Studenterrådets forhandlingsposition blev svækket, ikke så meget på grund af

Politiske kampe blev også udkæmpet på Odense Universitet. I maj 1975 gennemførtes en total undervisningsboykot i protest mod et regeringsforslag om at forbyde deltidslærere på universiteterne.

De fleste undervisningslokaler var tomme. En enkelt studerende venter med en stabel opgaver. (Foto: Jens Båge)

Universitetet helt boykottet

*Aktionen i Odense skal drøftes nærmere
på flere møder i dag*

Odense Universitet blev i morges ramt af undervisningsboykot, og tilsyneladende omfatter boykotten hele universitetet. Rektor Aage Trommer har på den baggrund indkaldt konsistoriums forretningsudvalg til møde allerede i dag, og i eftermiddag har Studenterrådet indkaldt til et stort møde i universitetskantinen for alle med tilknytning på universitetet. På dette møde skal det beslutes, hvordan aktionerne skal forløbe fremover.

Beslutningen om boykotten blev vedtaget på et studentermøde i fredags. Det skete bl.a. i protest mod regeringens planer om at forbyde anvendelse af deltidslærere ved landets universiteter. Ved landets øvrige universiteter har der været aktioner i gang i sidste uge, og Odense er således det sidste universitet, der aktionerer.

— Vi ønskede ikke at gøre noget overilet, men ville have fuld opbakning, siger en repræsentant fra studenterrådet, stud. mag. Ole Hjorth til Fyens Stiftstidende i dag. Det er de studerendes tarv, vi skal varetage og en undervis-

— Det har vi ikke diskuteret.

I øjeblikket er der ca. 200 deltidslærere ansat på universitetet og ca. 300 fastansatte lærere. En væsentlig del af undervisningen på de forskellige institutter varetages af deltidslærere, der enten kan være studerende, pædagogiske lærerkræfter udefra eller kanildater.

Står over for eksamen

Et grelt eksempel er instituttet for legemsøvelser, hvor der er tre faste lærere og over 30 deltidslærere, for det

storiums forretningsudvalg til møde i dag, siger rektor Aage Trommer til Fyens Stiftstidende. På nuværende tidspunkt har vi ikke helt overblik over, om hele universitetet er ramt. Vi står over for eksamenstiden, og en del undervisning er allerede stoppet for dette semesters vedkommende.

— Rammes nogle eksaminere direkte af aktionen i dag?

— Så vidt jeg ved, er der ikke eksamen i disse dage.

Fyens Stiftstidende har spurgt studenterrådet, om man har taget højde for eksamen.

— Vi ved ikke, i hvor høj

de borgerliges enlige mandat i konsistorium som fordi modstanderne nu kunne hævde, at DSR ikke talte på alle studerendes vegne. På den anden side lykkedes det aldrig for de borgerlige studenterlister at røkke ved DSRs centrale position i det odenseanske studentermiljø.

Også i andre henseender viste 1970'erne sig som et polariseringsårti. Fra flere danske universiteter berettes om hadske ideologiske opgør og om studiemiljøer, der blev sprængt indefra af politiske modsætninger forklædt som faglig uenighed. Helt så langt kom det aldrig i Odense. Det hændte, at frustrationen over manglende gennemslag i de valgte organer fik grupper af studerende til at forsøge udenomsparlamentariske metoder, første gang i 1972, da studenter afbrød et møde i Centerrådet;³¹ men igen var konflikterne færre og mindre voldsomme end dem, man kunne opleve i fx Aarhus eller Roskilde.

At splittelsen aldrig blev dybere eller mere uforsonlig, kan for en del forklares ved Odenses forholdsvis unge lærerkorps. Flere af de nyansatte professorer og lektorer havde selv kæmpet for medbestemmelse under "amanuensisoprøret" 1969, så holdningen til studenterindflydelse i de styrende organer var i udgangspunktet positiv. Naturligvis måtte det slå gnister, når venstreorienterede studenterrepræsentanter stødte sammen med markante professorer af konservativ-borgerlig – i *Dagsedlens* terminologi "reaktionær" – observans, men studenterne blev ikke mødt med en mur af afvisning, og som stemmetallene afslører, udgjorde lærergruppen ingen samlet front over for de studerende. Lærernes interne stridigheder drejede sig langt fra altid om faglig eller politisk uenighed; nok så ofte var der tale om god gammeldags magtkamp og korridorpolitik. Eller som dekanen for Det Humanistiske Fakultet, Erik M. Christensen, diplomatisk udtrykte det i sin beretning for 1973:

Bedømt fra dekanens udsigtspunkt er den uønskede form for politiseren slet ikke den åbne agitation, men derimod det magtspil, som finder sted uden om de kollegiale organer ... Hovedområdet har i denne beretningsperiode, som i den foregående, været forskånet for større studiehæmmende konflikter, men det vil fortsat være en betydelig arbejdsopgave at benytte og bevare de kollegiale organers fulde handledygtighed inden for styrelseslovens rammer.³²

Fra midten af halvfjerdserne var Studenterrådets hovedfjende i alle tilfælde ikke længere de "reaktionære" lærere, men Undervisningsministeriet. Den i eftertiden mest berømte odenseanske studenteraktion var ganske vist rettet mod universitetets administration, men den egentlige adressat

Den odenseanske del af den landsdækkende besættelsesaktion på universiteterne i april 1977 fandt sin afslutning en tidlig mandag morgen, hvor rektor Aage Trommer sammen med Odense Politi stormede den besatte administration og lempede de sovende besættere ud.

2 MANDAG 25. APRIL 1977 **STOR-ODENSE**

Administrationen ryddet i morges

Politiet tilkaldt til universitetet

De studerende ved Odense Universitet ophævede i morges ved halvsyvtiden den besættelse af administrationsbygningen, der indledtes fredag morgen.

Det skete efter at universitetsledelsen havde tilkaldt knap et halvt hundrede betjente fra ordenspolitiet i Odense til at rydde administrationsbygningen.

Det kom dog på istid tidspunkt til konfrontation mellem ordensmagten og de omkring 50 studerende, der befandt sig i administrationslokalerne.

Efter at være blevet opfordret til det af rektor Aage Trommer forlod studenterne lokalerne.

— Vi traf beslutningen om at tilkalde politiet, fordi besættelsen betød, at vi ikke kunne udføre vores arbejde, hvoraf bl. a. lønudbetaling og eksamenstilrettelæggelse var meget presserende, siger rektor Trommer.

— Ganske vist var aktionen ikke rettet direkte mod os, men den kom til at fungere som sådan.

En repræsentant for de studerendes aktionsgruppe betegner rydningen som „selvtægt“ fra rektors side.

— Vi er meget forbavsede over, at det skulle være nødvendigt at smadre et vindue for at komme i kontakt med os, siger de studerendes repræsentant.

Rektor Bundgaard oplyser, at ingen inventargenstande har lidt overlast ved besættelsen.

huk.

Ruden, der blev smadret i morges, da universitetsledelsen ville ind til deres kontor

var undervisningsministeren. Forhistorien var, at undervisningsminister Ritt Bjerregaard i november 1975 havde fået Folketingets opbakning til at suspendere Styrelsesloven for Roskilde Universitetscenters vedkommende og indsætte en tremands junta, det såkaldte eksterne rektorat. Konflik-

ten eskalerede gennem 1976, og på et tidspunkt foreslog Folketingets borgerlige partier at lukke RUC.³³

Så vidt kom det ikke, men i foråret 1977 besluttede ministeren efter indstilling fra det eksterne rektorat at standse for optaget til den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC. Danske Studerendes Fællesråd gjorde genåbningen af basisuddannelsen til sin mærkesag, og studerende landet over demonstrerede under kampråbet (lånt fra et kendt lakridsmærke) ”luk op for noget godt, luk op for SAM-BAS”.³⁴

Aktivisternes strategi var at tvinge ministeren til forhandlingsbordet gennem en koordineret, landsdækkende besættelsesaktion.³⁵ Som led heri besatte en gruppe studerende op til weekenden 23.-24. april Odense Universitets administration i ”barakkerne” ved Niels Bohrs Allé. Aktionen var omhyggeligt forberedt, og i de dupliserede forholdsordrer, som blev uddelt til deltagerne, understreges nødvendigheden af streng revolutionær disciplin under aktionen: tømme askebægre, fjerne tomme ølflasker og sørge for at blomsterne i de besatte områder bliver vandet.³⁶

Søndag aften vendte rektor Aage Trommer hjem fra en udlandsrejse og besluttede efter et krigsråd med prorektor og universitetsdirektøren, at administrationsbygningen skulle generobres. Hans beretning om befrielsesaktionen mandag morgen er værd at citere:

På slaget halv syv tiltvang vi os adgang til barakken. Vi måtte først vække den vagt, der lå og sov sødeligt ved indgangen. Han vilde ikke lukke op, og så måtte en af universitetsbetjentene frem med sit medbragte koben, og vi kom ind. Alle besætterne sov sødeligt. De første forlod søvndrukne barakken frivilligt, men resten måtte af politiet bæres ud, da de var kommet lidt til sig selv, og havde fattet, at de skulde opføre sig som rigtige besættere.³⁷

Seks uger senere var der årsfest, og som en ironisk ”tak for sidst” overrakte studenternes repræsentant et guldbronzeret koben med påskriften ”Bryd murene ned omkring universitetet” til rektor, som takkede behørigt for gaven.³⁸

Centertanken: fra vision til fata morgana

Da den nye lærestalt i Odense blev planlagt, forestillede man sig ikke et universitet som de to bestående, men noget helt nyt: et *universitetscenter*. Det stod glasklart for alle involverede, at universitetscentret var en fremragende idé, noget mindre klart hvad denne idé egentlig gik ud på, og endnu

De studerende tabte besættelsen, men vandt en PR-mæssig sejr, da de ved årsfesten to måneder senere kunne overrække rektor Det gyldne koben.

mindre klart hvordan ideen skulle omsættes i praksis. I de glade pionér-dage forestillede man sig centeret som "en geografisk samling og hel eller delvis integration af en række uddannelser ... én institution med ét konsistorium og flere fakulteter og fagråd, studienævn etc.,"³⁹ en slags udvidet universitet, som "ikke nødvendigvis behøver at omfatte samtlige traditionelle fagområder ved et universitet, men ... til gengæld godt kan omfatte højere uddannelser, som hidtil har været henlagt til særlige læreanstalter",⁴⁰ herunder også ikke-akademiske uddannelser.⁴¹ I denne forståelse var "Odense Universitet" og "Odense Universitetscenter" synonyme.

Denne model havde imidlertid en række indbyggede udfordringer, for eksempel hvorledes ikke-akademiske undervisere fra de "særlige læreanstalter" skulle indplaceres i forhold til universitetets fine, tjenestemandsansatte professorer. Sagen blev ikke mindre kompliceret derved, at flere uddannelser, der var tiltænkt en andel i Odense-centret, lå uden for Undervisningsministeriets regi: fx sorterede Landbohøjskolen under Landbrugsministeriet, mens Musikkonservatoriet var en selvejende institution

Centertanken blev endeligt stedt til hvile i 1976, men endnu i dag står dette skilt, der bl.a. forbyder færdsel på området på dage med fællesjagt.

under Kulturministeriet. Undervisningsministeriet renoncerede da også ret hurtigt på visionen om at integrere alle uddannelser i én institution til fordel for en konstruktion, hvor universitetscentret skulle være et bofællesskab for selvstændige uddannelser.

I et stort opsat interview med *Svendborg Avis* præsenterede Bengtson denne reviderede vision for universitetscenteret som et "supermarked for alle højere uddannelser", hvor den enkelte lærestanstalt "går ind i centerdannelsen men bevarer sin institutionelle selvstændighed", og han fortsatte: "Centrets administration vil være en slags vicevært for alle. Den funktion, der sørger for, at græsplænerne bliver slået, at der er varme i rørene, at vinduerne bliver pudsede o.s.v."⁴²

I foråret 1973 forlod Bengt Bengtson universitetet for at tiltræde en stilling ved Fyns Amt. Han havde gjort en uvurderlig indsats i opbygningsfasen, men stridighederne med ministeriet omkring Campusbyggeriet, hvor det fæg frem og tilbage med beskyldninger om regnefejl,⁴³ havde givet slemme ridser i billedet af "troldmanden fra Odense", og Bengtson var heller ikke nogen beundrer af den nye Styrelseslov fra 1970.⁴⁴ Selv begrundede han jobskiftet med ønsket om at prøve noget nyt.⁴⁵ Hvad grundene til Bengtsons afgang end var, så mistede Odense-centret med ham sin stærkeste fortaler.

Fra starten havde Landbohøjskolen været tænkt ind i centerplanerne, og i foråret 1965 kunne *Fyns Tidende* berette, at de dyrlægestuderende ville starte samtidig med de lægestuderende i september 1966.⁴⁶ Landbohøjskolens ledelse viste dog aldrig nogen større begejstring for tanken om en dyrlægeuddannelse i Odense,⁴⁷ og efter nogle års fodslæberi stod det i foråret 1968 klart, at planerne aldrig ville blive realiseret. På Musikkonservatoriet, der holdt til i en gammel Odense-villa – under hvad konservatoriets rektor Sven-Erik Werner i 1975 betegnede som "nærmest slumagtige"⁴⁸ lokaleforhold – var der fortsat stor interesse for et bofællesskab med universitetet. Men Campusvej-byggeriet trak ud, og med udsigt til tidligst at kunne flytte ind i 1980 overtog konservatoriet i stedet den tidligere skjorte-fabrik i Islandsgade, som blev ledig, da universitetsbiblioteket rykkede ud på campus. Undervejs kom det til en debat i *Nyt fra Odense Universitet*, hvor universitetets og konservatoriets rektorer beskyldte hinandens institutioner for manglende engagement i centerprojektet, mens Odense Seminariums rektor, Holger Melson, opgivende konstaterede, at "centerrådet har tilsyneladende givet op, [og] centerideen er lagt i dybfryser".⁴⁹

I Bengtsons supermarkeds-vision var universitetscentret synonymt med den centerbebyggelse, som var under opførelse på Campusvej: selvstændige uddannelser under et fælles tag med pudsede ruder og klippede græsplæner. Heller ikke denne vision magtede man altså at fastholde. Det havde ellers set så fint ud, da ministeriet i 1971 præsenterede en ny organisationsplan for Odense Universitetscenter omfattende en bred vifte af fynske uddannelsesinstitutioner, på sigt også Teknikum og seminarierne. Det hele skulle styres

af et ministerielt udvalg vedrørende Odense Universitetscenter (MINOC), et centerråd med repræsentanter for alle institutioner og en fælles centeradministration, som henlagdes til Odense Universitets administration.⁵⁰

”Uddannelsescentret i Odense nu en realitet”⁵¹ skrev den lokale presse i anledning af den nye organisation, men virkeligheden var, at det store centerdyr, som havde åbenbaret sig i 1966, nu var reduceret til en bureaukratisk papirtiger. Det blev i de følgende år til mange møder og få resultater, og i december 1975 gav undervisningsminister Ritt Bjerregaard sin utilfredshed luft med en debatartikel i *Nyt fra Odense Universitet*. Hvad vil Odense i det hele taget med sit universitetscenter? spurgte hun. Man kunne, fortsatte hun:

... have forventet at der fra Odense var kommet om ikke svar så dog oplæg til svar på det ofte fremsatte spørgsmål om, hvad man vil med centerdannelsen. ”Det samarbejdende center” er så blevet parolen. Men hvis viljen til at samarbejde ikke strækker videre end det, der hidtil er kommet til udtryk, er og bliver universitetscentret et fata morgana.⁵²

Undervisningsminister Ritt Bjerregaard gav i december 1975 udtryk for sin irritation over, at Odense Universitet havde svært ved at redegøre for, hvad man ville med et universitetscenter. Hun ses her sammen med Aage Trommer, Prins Henrik og prorektor Annelise Bach til årsfesten 1978.

Odenseanerne tog sig god tid til at svare på ministerens spørgsmål, men efter et grundigt udredningsarbejde i foråret 1976 kom svarene fra konsistorium og Centerrådet: ingen af dem havde fundet ”noget umiddelbart grundlag for etablering af et integreret center”.⁵³ Hermed havde man udstedt centertankens dødsattest, og Centerrådets opgaver overgik til et nyt Samarbejdsudvalg for de Videregående uddannelser på Fyn (SVUF).

Set i tilbageblik er det slående, at den ti år lange ”centerperiode” 1966-1976 kun kan fremvise ét eksempel på integration af andre uddannelser på Odense Universitet, nemlig handelshøjskolefagene, og at dette ikke blev realiseret ved Centerrådets mellemkomst, men gennem direkte forhandlinger mellem universitetet og Tietgenskolen. I 1971 begyndte Odense Universitet at tilbyde en uddannelse til HA, og i 1978 var hele Tietgenskolens handelshøjskoleafdeling overgået til universitetet.⁵⁴ Sideløbende opbyggedes en uddannelse i samfundsvidenskab med særlig henblik på offentlig administration (cand.rer.soc.). Både de erhvervsproglige og de erhvervsøkonomiske uddannelser sorterede fortsat under Det Humanistiske Fakultet, indtil samfundsfag og erhvervsøkonomi ved nytår 1989 blev udskilt i et selvstændigt Samfundsvidenskabeligt Fakultet.⁵⁵

Inspireret af planerne for de ”nye” universiteter i Roskilde og Aalborg forsøgte man sig i Odense med basisuddannelser, som skulle være fælles indgange til flere studieretninger.⁵⁶ På Det Humanistiske Fakultet blev basisuddannelsen allerede fra starten i 1973 en katebold mellem de fagpolitiske fløje, og da forsøgsperioden udløb i 1975, besluttede Konsistoriums flertal – trods protester fra de studerende – at afvikle eksperimentet.⁵⁷ På Det Natur- og Lægevidenskabelige Fakultet fik den fælles basisuddannelse en mindre kompliceret fødsel og nåede at fungere helt frem til 1988, hvorefter den blev en basisuddannelse alene for de naturvidenskabelige studieretninger.

I den oprindelige centerplan havde naturvidenskab indtaget en central position i krydsfeltet mellem læge- og dyrlægeuddannelserne. Da landbohøjskoleplanerne var definitivt opgivet, bredte der sig blandt de naturvidenskabelige lærere en vis bekymring for, at man skulle ende som en ren støttefunktion for lægestudiet;⁵⁸ men i 1973 fik naturvidenskaberne en selvstændig identitet som Det Naturvidenskabelige Fakultet. Ligesom det skete på humaniora, blev den klassiske kernefaglighed suppleret med nye, anvendelsesorienterede uddannelser, for eksempel datalogi (1982) og matematik-økonomi (1984). Ved den store fusion i 1998 blev naturvidenskaberne lagt sammen med de ingeniørvidenskabelige uddannelser i Sønderborg til et fælles Teknisk-Naturvidenskabeligt Fakultet, men efter indfusioneringen af Odense Teknikum 1. januar 2006 blev ingeniørom-

rådet udskilt som et selvstændigt Teknisk Fakultet. Dermed fik SDU sin nuværende struktur med fem fakulteter for humaniora, naturvidenskab, samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab og teknik.

*Sydsiden af campusbygget,
1973.*

Mod koldere tider

Foruden den flere gange omtalte Styrelseslov behandlede Folketinget i foråret 1970 to andre, store lovforslag på uddannelsesområdet: loven om nye universiteter i Roskilde og Aalborg samt i Esbjerg-området, og loven om Statens Uddannelsesstøtte, der lovfæstede dét princip, "at ingen af økonomiske grunde skal forhindres i at få den uddannelse, som den unge har

lyst og evner til”.⁵⁹ SU afløste den eksisterende Ungdommens Uddannelsesfond, som havde tildelt stipendier eller studielån efter en skønsmæssig vurdering af hver enkelt ansøger. Med loven om SU blev uddannelsesstøtten en *ret*.⁶⁰

Da loven først og fremmest skulle tilgode unge fra mindre velstående hjem, var adgangen til SU for yngre studerendes vedkommende afhængig af forældrenes indtægt. Det maksimale stipendiebeløb lå midt i 1970'erne omkring 500 kr. om måneden på et tidspunkt, hvor et kollegieværelse kostede mellem 250 og 400 kr.; den studerende kunne altså ikke leve af sin SU alene men måtte supplere med studielån eller deltidsjob, sidstnævnte dog kun til en vis grænse, hvorefter lønindtægten blev modregnet i SU-ydelser. Trods disse begrænsninger må indførelsen af SU betegnes som et ambitiøst politisk projekt og et efter datidens internationale målestok generøst tilbud til danske studerende.⁶¹

Snart tog gavmildheden en ende. Efter et årti med vækst uden sidestykke i privat og offentligt forbrug røg den danske økonomi ind i en krise, som med afbrydelser skulle vare det meste af de næste femten år. En hel generation af akademikere blev krisens ofre. For at undgå erhvervsarbejde og komme hurtigere gennem studiet optog mange studerende et banklån med statsgaranti: en sikker satsning i en tid med lav rente og udsigt til en vellønnet stilling efter eksamen. Da både arbejdsløshed og rente steg eksplosivt i anden halvdel af 1970'erne, brød kalkulen sammen, og mange afsluttede deres studier med en uoverskuelig gældsbyrde, som det ville tage dem årtier at afvikle.

For universiteterne betød krisen, at ambitionsniveauet for de tre nye universiteter i Odense, Aalborg og Roskilde måtte sænkes, mens visionen om et sjette universitet ved Esbjerg blev helt opgivet. For at overleve på nedskårne budgetter var Odense Universitet tvunget til at reducere antallet af nyansættelser og udskyde genbesættelser af ledige stillinger, første gang i 1973.⁶² Kandidater og doktorer, som gennem års studier havde kvalificeret sig til en forskerkarriere, mødte nu et arbejdsmarked, hvor de i bedste fald kunne se frem til usikre ansættelser som stipendiater og undervisningsassistenter. Først når den store generation af lærere, der var ansat i årene omkring 1970, gik af, ville der blive plads til nyansættelser, men til den tid ville forskerspirene selv være tæt på pensionsalderen.

For at lette generationsskiftet fremlagde undervisningsministeren i 1983 udkast til en ”Forskerrekrutteringsplan”. Over en årrække skulle der på landsplan oprettes 1.100 indgangsstillinger (stipendier og adjunkture) ved de højere læreanstalter; samtidig skulle der ske en forenkling og strømlining af universitetets karriereveje. For at komme i betragtning til et

treårigt adjunktur krævedes fremover et fagligt niveau svarende til licentiatgraden (den senere ph.d.-grad). Efter adjunktrets udløb ville der blive opslået en fast stilling som lektor, som adjunkten kunne søge i konkurrence med eventuelle ansøgere udefra.

Udsigten til de mange nye stillinger svandt imidlertid hurtigt ind, da det viste sig, at universiteterne forventedes at medfinansiere stillingerne af deres egne budgetter. Der blev således oftere tale om en omfordeling inden for de eksisterende, og utilstrækkelige, rammer end en målrettet ekspansion; men trods alt bidrog Forskerrekrutteringsplanen til at udglatte den odenseanske ”alderspukkel”, hjulpet af de stigende studentertal, som efter firsernes stagnation gav mulighed for at oprette nye stillinger i begyndelsen af halvfemserne.⁶³

Rekrutteringen af universitetsforskere rummede imidlertid også en anden ubalance, som planen ikke forholdt sig til,⁶⁴ og som fortsat består tredive år senere. Skønt kvinder i dag udgør henved 2/3 af de studerende ved SDU, er mindre end 1/3 af de fastansatte forskere kvinder, blandt professorerne kun 1/5. I så henseende ligger SDU på linje med de øvrige danske universiteter.⁶⁵ Gennem deres 50-årige historie kan OU og SDU kun opvise én kvindelig dekan og ingen kvindelige rektorer. Det er dog skrevet ind i universitetets nuværende udviklingskontrakt med ministeriet, at andelen af fastansatte kvindelige forskere skal øges med 1% om året, et mål det indtil videre er lykkedes at opfylde.⁶⁶

Skønt der således er sket en vis forskydning henimod større balance i kønsfordelingen, er situationen fortsat den, at en kontorfunktionær ved SDU højst sandsynligt er en kvinde, mens en videnskabelig medarbejder sandsynligvis er en mand. Ligesom i spørgsmålet om lyntogsprofessorerne stiller dette universitetet over for et vanskeligt valg: skal man forbigå en kvalificeret ansøger til fordel for en mindre kvalificeret af et andet køn? Det kan og skal man ikke, men man kan i højere grad sikre kvindelige forskere mulighed for at kvalificere sig på lige fod med mænd.

Fra adgangsbegrænsning til taxametersystem

Historisk set har vi i Danmark haft fri adgang til universiteterne. Med et studentereksamensbevis i hånden kunne enhver blive indskrevet og derefter forblive stående i matriklen, så længe man ønskede. Eftersom indskrivning ved et universitet blandt andet gav adgang til studenterfester, billige togbilletter og gode studenterjobs, valgte ganske mange at lade sig indskrive, selv om de egentlig ikke havde til hensigt at studere.

Efter flere år med frit optag var de studerende bestemt ikke glade for de to nye begreber, der dukkede op i 1976: adgangsbegrænsning og studieregistrering.

Efter 1970 gav immatrikulation ved universitetet også ret til SU. Hvis ikke den frie indskrivning skulle udvikle sig til en ren gavebod, måtte der før eller siden sættes nogle begrænsninger. Sådan ser det i hvert fald ud i bagklogskabens lys, men for Studenterrådet på Odense Universitet var dette absolut ikke indlysende, da spørgsmålet første gang kom på banen. Eller rettere spørgsmålene, for der var to: *adgangsbegrænsning* og *studieregistrering*.

I 1960'erne havde man forestillet sig, at fremtidens behov for uddannet arbejdskraft ville være praktisk taget ubegrænset, men nye beregninger foretaget under indtryk af 1970'ernes krise viste helt andre udsigter. Skulle man fortsat anvende statens sparsomme midler på at give unge en dyr uddannelse, der ikke ville være brug for? Når dyrlægestudiet og tandlægestudiet kun optog et vist antal studerende om året, hvorfor skulle der så være fri

adgang til lægestudiet? I 1976 blev der indført adgangsbegrænsning til lægeuddannelserne,⁶⁷ og året efter en generel ”adgangsregulering” – som det eufemistisk hed dengang – der navnlig ramte humaniora og samfunds-fag.

Det andet varme spørgsmål var studieregistrering. Mange ville gerne vide, hvad de studerende i grunden udrettede til gengæld for deres SU. Studerede de virkelig, eller sov de formiddagen væk for at planlægge revolution om aftenen? I første omgang blev studieregistreringen udført manuelt og kunne derfor ikke være særlig detaljeret. Efter indførelsen af IT i eksamensadministrationen er der helt andre muligheder for at følge den enkelte studerendes vej gennem studiet. Det nuværende studieadministrative system – internt kendt som STADS – er dog ikke kun et kontrolapparat; det bruges for eksempel også til at identificere studerende, som er kommet bagud i forhold til tidsplanen, så der kan tages hånd om deres problemer gennem en samtale med studielederen eller studenterrådgivningen.

Efter registreringen af de studerende kom turen til lærerne. Forskningsresultater kan som sådan ikke måles eller vejes, men det kan papir, og i 1979 viste en undersøgelse af tidsskriftartikler fra Odense Universitets Lægevidenskabelige Fakultet betydelige forskelle i medarbejdernes skrivelyst. To år senere afslørede en tilsvarende undersøgelse ved Det Humanistiske Fakultet, at 10 % af lærerne ikke havde publiceret nogen forskningsresultater overhovedet, hverken i bog- eller artikelform, inden for femårsperioden 1974-79.⁶⁸ Navnlig den sidste rapport satte gang i en debat, hvor ikke kun humanisterne i Odense, men selve princippet om universitetslærernes forskningsfrihed kom under mediernes beskyldning. Landet over gik dekaner og institutledere i pressen og erklærede med større eller mindre overbevisning, at lige præcis på *deres* område fandtes der i hvert fald ingen ”nulforskere”. Ligesom ved lyntogsprofessor-debatten i sin tid var der en kerne af sandhed i kritikken, men problemet var langt fra så enkelt, som pressen ville gøre det til.

I kølvandet på nulforsker-diskussionen kom der stærkere fokus på publikationslister ved stillingsbesættelser, også på humaniora. Lægerne og naturvidenskabsfolkene, som var i tæt kontakt med udenlandske kolleger, havde allerede gennem nogen tid kendt til princippet *publish or perish*; og enkelte havde også lært at omgå det ved at publicere mange små artikler eller optræde som medforfattere på hinandens arbejder. Fra en stillingsbesættelse på lægevidenskab berettes om en ansøger, der kunne påberåbe sig 106 publikationer fra et enkelt år, hvortil et medlem af bedømmelsesudvalget spøgende bemærkede, at så kunne han jo ikke være kvalificeret!⁶⁹

Kemikeren Carl Th. Pedersen (th.) overtog ikke bare rektorkæden fra historikeren Aage Trommer i 1982, men også bekymringerne over stadig vanskeligere vilkår for universitetet.

Undervisning *kan* måles: hvor mange studerende møder op til undervisningen, og hvor mange består deres eksamen? I 1981 indførte Undervisningsministeriet en budgetmodel for universiteternes bevillinger, som bl.a. byggede på antallet af aktive studerende ved hver enkelt læreanstalt, og i 1994 gik man over til et system, hvor universiteterne modtager stykvis betaling for beståede eksaminer, opgjort i såkaldte studietrinsårsværk (STÅ).⁷⁰ Dermed har universiteterne et økonomisk incitament til at lade flest muligt bestå eksamen, og den mistanke er nærliggende, om mon ikke man slækker på de faglige krav for at drive STÅ-indtægterne op? På trods af undersøgelser, der synes at vise, at dette ikke er tilfældet,⁷¹ kommer spørgsmålet jævnligt op i medierne på de tider af året, hvor der ikke er andet at skrive om.

Metaltræthed i rustkastellet

Skal man finde et enkelt ord til at beskrive Odense Universitet i anden halvdel af 1980'erne, kunne det være *slidt*. Det gjaldt ikke kun bygningerne på Campusvej, som bar præg af ti års daglig brug. Universitetets offentlige

image var også slidt: Odense skulle have været et nyt og anderledes uddannelsessted, men fremstod nu som et af de "gamle" universiteter. Aalborg og Roskilde derimod havde fastholdt 1970'enes forkætrede projektarbejdsformer og gruppeeksaminer, og leverede nu – til manges forbavselse – kandidater, hvis færdigheder var efterspurgt på arbejdsmarkedet.

Nedslidningen kan også aflæses i universitetets årsberetninger. Carl Th. Pedersen, der i 1983 havde afløst Aage Trommer som rektor, understregede gang på gang i sin beretning de vanskelige vilkår, universitetet måtte fungere under. Det drejede sig ikke kun om penge, selv om løbende nedskæringer udhulede budgetterne og nyansættelserne ikke stod mål med forventningerne til Forskerrekrutteringsplanen. Et lige så stort problem var den detailstyring, som i stigende grad greb ind over det universitære selvstyres kompetenceområder. Direktiverne fra Undervisningsministeriets Direktorat for de Videregående Uddannelser (DVU) indtraf ofte med kort varsel og skabte med rektors ord "en uro, der ikke er befordrende for den kreativitet, der er nødvendig, for at forskningen kan trives".⁷² Ministeriets forsøg på at ophjælpe bestemte forskningsområder endte ofte som kortsigtede "hovsa-tilskud", som universitetet ikke kunne udnytte rationelt.⁷³

Ministeriet pålagde i begyndelsen af 1986 universitetet at udarbejde en langtidsplan for de næste syv år. Det lød meget godt, men universitetet kunne ikke selv vælge, hvor man ville satse, for planlægningen skulle holdes inden for DVUs egne budgetprognoser for universitetets enkelte delområder. "Langtidsplanlægning" betød, sagde rektor, i praksis "at pege på de steder, hvor nedskæringen skulle ske", og at "pege på de medarbejdere, der skulle afskediges, hvis langtidsprognosernes dystre perspektiver blev virkelighed".⁷⁴ Rektor noterede i øvrigt, at DVUs prognoser allerede efter et halvt år havde vist sig ude af trit med virkeligheden.

Forholdet mellem universitetet og DVU nåede sit endegyldige lavpunkt, da et ministerielt spareudvalg i efteråret 1988 foreslog at afvikle lægeuddannelsen i Odense. Rygter om en lukning af lægestudiet havde allerede verseret i pressen nogle måneder, men forslaget faldt alligevel som en bombe i Odense. Det Lægevidenskabelige Fakultet var juvelen i universitetets krone; det var forskningsmæssigt stærkt profileret – også efter international målestok – og ældre medarbejdere kunne huske, at lægevidenskab havde udgjort kernen i de første planer for Odense Universitet. Desuden: gik man først ind på et afvikle lægevidenskab, hvilket fakultet kunne da blive det næste? Alle gode lokale kræfter, herunder amtsborgmestrene i Fyns, Ribe og Sønderjyllands amter, blev mobiliseret og indsendte støtte-

Alvorlige miner ved et af mange stormøder i anledning af den truende nedlæggelse af lægestudiet i 1988. Ved ihærdigt lobbyarbejde fra universiteter og politisk side lykkedes det at bevare uddannelsen – men ikke uden besparelser. Fra højre ses amtsrådsmedlem Merete Aarup (K), MF Poul Søgaard (S), amtsborgmester Jens Peter Fisker (S), professor Hans Basbøll og universitetsdirektør Helge Muhle Larsen.

erklæringer, der understregede vigtigheden af at bevare lægestudiet i regionen, mens universitetets medlem af spareudvalget kunne påpege, at uddannelsen i Odense var mindst lige så effektiv som ved de to andre universiteter.⁷⁵ Lægeuddannelsen blev reddet i sidste øjeblik, men ikke uden besparelser som fakultetet – fra 1991 under sit nye navn: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet – efterfølgende fik til opgave at udmønte i nedskæringer og afskedigelser.⁷⁶

Også hos Studenterrådet kunne slitagen mærkes. Der var ikke meget tilbage af halvfjerdsernes revolutionære begejstring, og fjendebilledet af de ”reaktionære” professorer var blegnet; til gengæld havde man fået et nyt fjendebillede i undervisningsminister Bertel Haarder. I 1988 skabte ministerens trusler om yderligere nedskæringer og navnlig udsigten til at

miste lægestudiet fornyet opslutning omkring DSR,⁷⁷ som også bidrog til kampen for lægevidenskab med en *happening* ved årsfesten (se side 107). Generelt gik tendensen i rådsarbejdet dog mod et fokus på de studerendes dagligdag og deres helt konkrete udfordringer med børnepasning, SU og kronisk mangel på kollegiepladser.

Én gang om året kunne DSR dog fortsat mobilisere de studerende masser, nemlig til årsfesten. I foråret 1976, mens kampene på Roskilde Universitetscenter bølgede frem og tilbage, havde DSR for første gang arrangeret en "Folkets årsfest – årets folkefest" i protest mod den ordinære årsfests "elitære" karakter og mod, at universitetets ledelse midt i en sparetid brugte penge på at feste med samfundets spidser.⁷⁸ Den "alternative årsfest" i Munke Mose blev båret oppe af frivilligt arbejde, og alle havde

Godt hjulpet af sommervejret fik Folkets årsfest i Munke Mose en hel festivalstemning over sig i juni 1977.

Fra 1985 blev årsfesten hele universitetets fest, hvor også de studerende var med efter det officielle program. Foto 1986.

adgang, uanset om de studerede ved universitetet eller ej. "Folkets årsfest" blev en publikumssucces, som gentoges de følgende år, sidste gang i 1985 med mere end 5.000 deltagere.⁷⁹

Til gengæld var interessen for det aftenarrangement, der traditionelt afsluttede universitetets officielle årsfest, dalende, og i 1983 opgav man helt at holde aftenfesten. Året efter blev DSR inddraget i tilrettelæggelsen af universitetets årsfest, som ved samme lejlighed blev flyttet fra foråret til efteråret. Festudvalget understregede, at der var tale om et forsøg og true-de med helt at opgive årsfesterne, hvis gæsterne udeblev.⁸⁰ Sådan gik det ikke, der mødte 700 deltagere om eftermiddagen og det dobbelte antal om aftenen.⁸¹ Dermed havde den odenseanske årsfest fundet den form, den stadig har: en officiel del om eftermiddagen og en studenter- og persona-lefest for hele universitetet om aftenen.

Fra eksistenskrise til fusionsuniversitet

Forløbet omkring lægestudiet havde afsløret, at det fynske betonuni-versitet i virkeligheden var en skrøbelig konstruktion, og at odenseaner-ne i en kritisk situation ikke kunne påregne solidaritet hos kollegerne i København eller Aarhus. Deres universiteter var hver især *too big to fail*, mens størrelsen gjorde Odense sårbar – det er nu engang lettere at lukke en lille uddannelse end en stor – og efter indførelsen af "taxametersyste-

Gaasefjerens Genkomst

Saa er der godt nyt til Indehaverne af Landets Gaasefarme. Til overraskelse for mange aabner der sig i det pulserende Informationsamfund et overraskende nyt Marked for Gaasefjer. De 200 haabefulde Ansøgere, som skal til optagelsesprøve paa Odense Universitets nye Journalistuddannelse om halvanden Uge, har nemlig faaet Besked paa, at de ikke maa bruge de nymodens PC'er eller Skrivemaskiner. I stedet skal de bruge Blyant og Viskelæder. Hæderkronede Hjælpemidler som notorisk ikke kan bruges til svigagtige elektroniske Snyderier. Ud fra samme Logik maa Gaasefjer og blæk være tilladt - deraf den optimistiske Erhvervsnyhed til Fjerkeavlernes højere oppe i denne Stiløvelse.

Om Instituttleder Jørn Henrik Petersen har haft en lille Fjer paa, da han planlagde det overraskende Prøveforløb vides ikke, men altså: Vi synes, det er Hul i Hovedet. Den moderne Tidsalvers Vilkaar skal integreres, ikke bortabstraheres paa Landets Uddannelser. For Pressens folk er PC'er i den Grad et dagligt Værktøj. Optagelsesprøver og Eksaminerer bør naturligvis afspejle de arbejdsbetingelser, som Faget har. Maaske er Jørn Henrik Petersen selv ved at se Skriften paa Væggen. Vi fornemmer, trods alt, en Retrætte i følgende Udtalelse: "Nu prøver vi det her, og viser det sig, at det er fuldstændig gakkeligak, jamen saa snakker vi maaske Skrivemaskiner næste Aar eller PC'er, vi er ikke katolske i Hovederne." Katolske eller ej. Maaske ser Jørn Henrik Petersen Lyset en af de allernermeste Dage. POLITIKEN

Det vakte offentlig moro, at optagelsesprøven til den nye journalistuddannelse skulle afleveres håndskrevet. Politiken kommenterede institutleder Jørn Henrik Petersens beslutning med en håndskrevet leder den 21. april 1998.

met” i 1994, blev det endnu vigtigere end tidligere at holde fokus på volumen.

Odense Universitet havde trods vanskelige vilkår formået at øge sit studentervolumen op gennem 1980'erne, men tallene dækkede over, at handelshøjskoleuddannelserne HA, cand.negot. og cand.merc. tegnede sig for en stor del af fremgangen og en stor del af det samlede studentertal. Udviklingen bekræftede rigtigheden af halvfjerdsernes beslutning om at integrere handelshøjskolen på universitetet, men firsernes vækst på samfundsfacultetene – hvor studentertallet firedobledes i løbet af tiåret – kunne ikke fortsætte i det uendelige. Odenseanerne måtte snarere indstille sig på en tilbagegang, når de små fødselsårgange fra omkring 1980 nåede frem til studentereksamen.

Også den faste forbindelse, som var ved at blive anlagt over Storebælt, måtte give anledning til panderynker eller i hvert fald til grundige overvejelser om fremtiden. Indtil nu havde Storebælt skærmet Odenses ”hjemmemarked” mod konkurrence østfra, men den dag broen stod færdig, og rejsetiden over Storebælt blev reduceret med en time, ville det pludselig blive en realistisk mulighed at bo i Odense og studere i København eller Roskilde. Samtidig var Aalborg Universitets etablering af en afdeling i Esbjerg et varsel om fremtidig konkurrence i Sydjylland, en region man havde været vant til at betragte som en del af Odense Universitets opland.

På den baggrund var det et klogt strategisk træk, at Odense Universitet under sin nye rektor Henrik Tvarnø oprettede populære uddannelser som journalistik (1998), statskundskab (1998) og jura (2004) og tog initiativet til den store fusion (1998) med Handelshøjskole Syd/Ingeniørhøjskole Syd og Sydjysk Universitetscenter til en ny institution, som fik navnet Syddansk Universitet (SDU). Som for at markere, at universitetet havde lagt de magre nedskæringsår bag sig, opførtes en ny og markant hovedindgang til bygningen på Campusvej (se kapitel 2). Under Tvarnøs efterfølger, Jens Odgershede, vandt SDU desuden fodfæste på Sjælland med indfusioneringen af Handelshøjskolecentret i Slagelse og Statens Institut for Folkesundhed (1. januar 2007), og året før var Ingeniørhøjskolen Odense Teknikum, som havde givet Odense Universitet husly i de første år, blevet en del af universitetet og har for nylig fået egen bygning på Campusvej.

Omstændighederne omkring den store fusion i 1998 er udførligt behandlet i andre af bogens kapitler (se især kapitel 6 og 7) og skal ikke analyseres nærmere her. I et langt universitetshistorisk perspektiv er det dog tankevækkende at sammenligne det korte forløb, der førte frem til 1998-fusionen, med det ti år lange centerdannelsesforløb 1966-1976, som

reelt ikke førte nogen vegne. To forskelle falder i øjnene. For det første havde man ved indgangen til fusionsdrøftelserne en klar forestilling om den institution, som skulle blive resultatet. For det andet var der tale om en *win-win* situation: alle deltagere stod til at opnå fordele, som ville opveje omkostningerne ved at opgive deres selvstændighed.

Blandt medarbejderne, som først sent blev inddraget i den indtil da meget lukkede beslutningsproces (se kapitel 6), var meningene delte. Nogle beklagede tabet af den bestående identitet, andre så i fusionen en chance for at skabe et nyt, anderledes og mere dynamisk universitet. Udviklingen i de første år gav fusionstilhængerne ret. Studentertallet steg på de jyske campusser, hvor der oprettedes nye humanistiske uddannelser, og frygten for et massivt tab af studerende til Roskilde og København viste sig ubegrundet. Tværtimod viste det sig, at SDU takket være de nye, hurtige togforbindelser kunne tiltrække studerende fra hovedstaden, som ønskede at studere i Odense men samtidig foretrak at blive boende i København.

Den nye virkelighed stillede imidlertid også nye krav i dagligdagen. Et universitet fordelt på fire byer vil nødvendigvis være dyrere at administrere, end hvis alle aktiviteter havde været samlet på én adresse. Hvis ikke det nye syddanske universitet skulle blive urimeligt dyrt i drift, var det nødvendigt at eliminere dobbeltfunktioner og samle serviceopgaver i fælles centralenheder, oftest placeret i Odense. Integrationen af de administrative funktioner medførte navnlig for de jyske afdelinger et tab af autonomi, som ikke kunne undgå at vække lokal misfornøjelse. Omstruktureringerne i kølvandet på fusionen blev dog snart overskygget af de langt større udfordringer, som fulgte med Universitetsloven af 2003.

Venstre havde ved valget 2001 vundet regeringsmagten under parolen "tid til forandring", og i sin første nytårstale kaldte den nye statsminister, Anders Fogh Rasmussen, til et opgør med "eksperter og smagsdommere". Den nye regerings Universitetslov fejede de nedarvede principper om universiteternes selvstyre og lærernes ret til det sidste ord i faglige anliggender af bordet til fordel for en hierarkisk virksomhedsorganisation. Konsistorium forsvandt, og dets plads blev overtaget af en ni-mands bestyrelse sammensat af én lærerrepræsentant, én TAP'er, to studerende samt fem eksterne medlemmer. Bestyrelsen ansætter en rektor, som så ansætter dekaner og institutledere. På alle niveauer findes råd sammensat af medarbejdere og studerende, men uden beslutningskompetence.

Det var typisk de allerede valgte ledere, der fortsatte i samme funktion under andre vilkår og til en højere løn; således blev SDUs sidste

To rektorer og en kommende. Mens det blev Carl Th. Pedersens efterfølger, historikeren Henrik Tvarnø (tv.), der gennemførte fusionen mellem Odense Universitet, Handelshøjskole Syd – Ingeniørhøjskole Syd og Sydjysk Universitetscenter, blev det Tvarnøs efterfølger på rektorposten, kemikeren Jens Oddershede (i midten), der implementerede den. Foto 1992.

valgte rektor, Jens Oddershede, også universitetets første ansatte rektor. Denne første generation af ansatte ledere besad den legitimitet, der fulgte af at have været demokratisk valgt; deres efterfølgere må sætte deres autoritet igennem i kraft af deres administrative dygtighed. For at komme i betragtning som dekan eller institutleder er det imidlertid ikke tilstrækkeligt at være en habil administrator, det kræves også at ansøgeren er en "anerkendt forsker".⁸² Tiden vil vise, om denne hybrid-løsning vil formå at kombinere det bedste af to styreformer eller udvikle sig til en discountversion af tressernes professorstyre.

Studienævnene overlevede som de eneste af universitetets kollegiale organer Universitetsloven af 2003. De optræder i Syddansk Universitets nuværende vedtægt i næsten samme form som i 1970, med den begrænsning at studienævnets formanden siden 1993 har skullet vælges blandt nævnets lærerrepræsentanter. Gennem tiden er nævnenes besluttende kompetence indskrænket, og deres opgave er i dag hovedsagelig at implementere regler udformet af andre, højere instanser i universitetssystemet, men også at dispensere fra reglerne når situationen kræver det. På en række områder har studienævnene således ret til at dispensere fra ministerens bekendtgørelser. Det er værd at notere, at der selv under Universitetslovens professionelle styre fortsat er behov for et kollegialt organ, der

kan træffe afgørelser beroende på skøn og sund fornuft, hvor der – som det hedder på administratordansk – foreligger ”særlige omstændigheder”.

Universitet og omverden

Universitetet i København var vokset op sammen med den by, der omgav det; universitetet i Aarhus var en folkesag båret frem af lokal offervilje. Odense Universitet var ingen af delene. Universitetsplanerne blev drevet frem af en lille kreds af fynske kommunalpolitikere, akademikere og erhvervsfolk, og det forberedende arbejde foregik bogstavelig talt inden for Rådhusets fire vægge.

Odense var ikke i forvejen nogen betydende uddannelsesby. Odense var en driftig industriby med en stor arbejderklasse af socialdemokratisk observans og en stor middelklasse med solide borgerlige sympatier. Mange i den første gruppe betragtede gymnasium og universitet som elitære dannelsesprojekter for de velbjergedes forkælede børn, og hos den anden gruppe var universiteterne under stærk mistanke for at være revolutionens fordækte arnesteder. Læg hertil den latente anti-intellektualisme, som i Grundtvigs og Rindals fædreland sjældent ligger langt under overfladen, og man vil forstå, at integrationen af det nye universitet i 1970'ernes odenseanske miljø ikke var nogen enkel opgave. Det er sigende for byens prioriteringer, at man i 1971 valgte at placere Rasmus Rask Kollegiet, Odenses største, i bekvem nærhed af seminariet og Tietgenskolen, men langt fra universitetet.

I 2010'erne er situationen en helt anden. ”Universitet” og ”forskning” er plus-ord i både den lokale og den nationale presse, og det er en dårlig morgen, hvor TVs morgennyheder ikke beder mindst én forsker – ofte en forsker fra SDU – kommentere et aktuelt problem. Én af grundene til den brede accept af universitetet som en del af samfundet er naturligvis, at det ikke længere er en eliteinstitution for de velbjergedes børn. I 2016 gennemfører henved 20 % af en ungdomsårgang en universitetsuddannelse; i 1995 var det under 10 %, og i universitetets grundlæggelsesår, 1966, kun nogle få procent.

Er der således langt hen ad vejen tale om en generel tendens i samfundet, har universitetet dog selv en del af æren. På et tidspunkt, hvor det endnu ikke var almindeligt, stillede Odense Universitetets lærere sig beredvilligt til rådighed for medierne – ældre læsere vil huske Tage Kaarsted som TV-kommentator på den bevægede valgaften 1973 – og da Danmarks anden TV-kanal havde etableret sig i Odense, blev universitetet en flittig leverandør af eksperter til TV2. Det fynske universitet dyrkede også tidligt

Historien om de fynske "lyntogsprofessorer" gik hele pressen rundt. Her er det Mogens Juhl, der i Fyens Stiftstidende forestiller sig en forelæsning på perronen: "... og natten til den 12. januar år 49 f.kr. overskred Cæsar Storebælt... øh, jeg mener Rubicon..."

kontakterne til det lokale erhvervsliv, som, da først man havde lagt de revolutionære 1970'ere bag sig, i stigende grad blev inddraget som partnere – en tendens, der blev forstærket ved indfusioneringen af Handelshøjskole Syd og de to teknika, hvor der fandtes en lang tradition for samarbejde med private virksomheder. I dag har erhvervslivet – "kapitalen", som det engang hed – i form af organisationen SDU Erhverv en fremtrædende plads nær hovedindgangen på campus Odense, og siden den seneste universitetslov af 2003 har erhvervsfolk plads i universitetets bestyrelse.

En yderligere forklaring kan være, at universiteterne i dag bruger mange ressourcer på målrettet imagepleje. Også her var Syddansk Universitet tidligt fremme med professionel markedsføring og profilering af det nye fusionsuniversitet gennem annoncer, plakater og merchandise. I dag er reklame og markedsføring en integreret del af universitetets aktivitet, men man har lov at spørge – som rektor Jens Oddershede gjorde i 2007⁸³ – om disse initiativer reelt bringer flere studerende ind på lærestalterne eller

blot omfordeler dem uddannelserne imellem; og dermed om de hundreder af millioner, universiteterne hvert år giver ud til markedsføring, kunne være brugt til bedre formål?

Er afstanden mellem universitet og samfund reduceret, gælder det samme ikke for afstanden mellem universitet og by (se kapitel 10). Her taler vi ikke om mental afstand, men om den rent fysiske. Havde Landbohøjskolen ikke været en del af planen for det fynske universitetscenter, så havde Bengtson og byens planlæggere formentlig placeret det nye universitet på nogle af de dengang ubebyggede områder nær sygehuset; men af hensyn til samarbejdet med Landbohøjskolen valgte man i stedet placeringen ved Hollufgårds marker. Da det i foråret 1968 stod klart, at veterinæruddannelsen i Odense aldrig ville blive realiseret, var det store Campusvej-projekt for langt fremme til at starte forfra et andet sted i byen.

Således blev lægeuddannelsen delt over to adresser, og det fynske universitets hovedsæde kom til at trone i aristokratisk ensomhed på sine

I 2015 boede mere end 43% af SDUs studerende uden for universitetsbyerne. Dermed er gode kollektive trafikforbindelser afgørende for, at studielivet kan fungere. Ruten, som forbinder campus Odense med banegården, er i dag den tættest trafikerede buslinje på Fyn. Om få år vil den blive afløst af en letbane, der vil gøre turen til centrum både hurtigere og mere komfortabel.

vidstrakte marker, langt fra byens uro. Efter dagens undervisning drog studenterne hver til sit, og Campusvej fik aldrig et studenterliv som det, der trivedes på universitetet i Aarhus. Havde man realiseret det 5000 kvadratmeter store studenterhus, der var en del af campusprojektet fra 1966,⁸⁴ kunne udviklingen måske være gået anderledes – men Studenterhuset faldt, som meget andet, som et offer for 70'ernes krisebudgettering.

I 2010'erne er der taget markante skridt for at gøre bygningen på Campusvej til det levende hus, et universitet kan være. Mens disse linjer skrives, er kranerne ved at sætte de sidste elementer på et nyt højhuskollegium hundrede meter fra universitetets hovedindgang. Lavere boligblokke breder sig på markerne langs Niels Bohrs Allé, og syd for den nuværende hovedbygning er udgravningsarbejdet begyndt til et nyt Sundhedsvidenskabeligt Fakultet og et nyt universitetshospital. Når de står færdige i 2022, vil campus-området få en helt anden døgnrytme, end det har i dag.

I slutningen af 1960'erne gav man "lyntogsprofessorerne" skylden for det manglende miljø på Odense Universitet. I det 21. århundrede ser Syddansk Universitet ikke længere lyntoget som et problem, men som en mulighed. De nye universitetsbyggerier i Sønderborg og Kolding er placeret tæt på stationerne, og i Slagelse er der ligefrem direkte indgang fra peronen til universitetet. På Odense Banegård Center kan man hver morgen iagttage studerende fra Esbjerg blande sig med studerende fra København i køen til de lysegrønne busser, der forbinder byen med campus. Anlægsarbejdet er allerede i gang til den første etape af Odenses letbane, der skal forbinde banegården med Campusvej – i erkendelse af, at en stigende del af fremtidens studerende vil være "lyntogsstuderende", som pendler fra deres bopæl et andet sted i landet. Således kan det syddanske universitet ende som hele landets universitet.⁸⁵